NATURA CUVÂNTULUI.
DIN(SPRE) "RĂZGÂNDIRILE" LUI NICHITA STĂNESCU

Luminiţa CHIOREAN

Abstract

"The Poem Physiology", a volume in prose, called by writer, Nichita Stănescu, a "pre-poetical phenomen", proposes as topic of discussion the meta-poetical discourse as a variant to poetics arts. The text in prose intersects with the text in verse similar to a simultaneous world.

Poetry is autoscopical; prose is a telescopy, a distance investigation of what poetry can create through the world. At the level of reception of poetry, a metalinguistic reality is envisaged, wich originates in the word, whereas its finality originates in the state of mind, in feelings; in the "ineffable" lived at the border between thinking in images and thinking in notions- other simultaneous worlds.

Man knows the world by means of the language "creek". Consequent
ly, the world appears as a reference system both within the poem as well as within prose, in the "utterances" about poetry, through the meta-word found as a ontological reality arranged in dichotomies- simultaneous worlds alike.

The present approach is included within a universal semantics that generates "the word model".

0. Apelând la o hermeneutică a textului literar completată cu adnotări lingvistice, lucrarea propune o altă receptare a cuvântului, natură şi descriere reaşezate într-un "destin" săvârşit pe fundamente livreşti şi poezeşti deopotrivă oferite de "răzgântitele" poeme ale lui Nichita Stănescu, cele de pe urmă scrise. Este un proces desfăşurat în trepte ale cunoaşterii venite dinspre mitologie, carte religioasă, filosofie şi, surprinzător, lingvistică şi cultură, încât lectura acestor dialoguri / interviuri cu Poetul "con-semnează" un posibil model semiotic al cuvântului - aspect central într-o "fiziologie a poeziei".

De parcă i-ar fi fost în preajmă, fiind atent la "anatomica şi fiziologia" *cuvântului*, într-o ***"răzgândită",*** poetul replică cititorului, chemându-l într-un "joc al poemului"[1].

1. Preceptul mallarmean formulat de R. Jakobson, din pricini de "judecare" a poeziei[2], şi anume: ***"Poezia*** *va da un* ***sens mai pur cuvintelor tribului"*** este mult înrudit sau mult mai evident (pe-)trecut la Nichita Stănescu, care spunea că:*"cel mai important lucru pe care trebuie să-l ştie un poet este că* ***el se naşte cu tribul său****, pentru că* ***poetul este legat de o limbă..."*** Fericită joncţiune dintre poet şi cel împătimit de rostirea în propria-i limbă. Pentru susţinerea excursului metasemantic propus, nu întâmplător am rememorat fragmentul: "Poetul ca şi soldatul" poate fi o parafrază metaforică a profesiunii de credinţă a poetului în *"a fi trezorierul, grănicerul limbii învăţate nu numai din contactele cu oamenii,* subliniază poetul*, ci şi* ***cu ochii*** *cu nările şi cu gura şi cu fruntea şi cu trupul"*. Se observă că vorbirea ochilor este privilegiată: aşadar cuvântul trebuie să preia de la ochi calitatea accea de a vedea *"gama suavă a înţelesurilor"*.

E limpede că privirea sugerează întâmplarea sau "pe- trecerea" semnică a "corporalităţii"cuvântului- aspect hermeneutic propice "***lecturii*** *ca act de interpretare complexă în măsură să hotărască semnificanţa poetică, ansamblul de semnificaţii, izotopiile ce reclamă, potrivit retoricii contemporane, o* ***atitudine "poetică"adecvată***, după cum sublinia criticul Ion Vlad, în analiza unui poem nichitian, sugestiv intitulat: *"Poezia ca eveniment al lecturii*"[3].

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

2. În încercarea de teoretizare, critica literară a ezitat în ceea ce priveşte încadrarea prozelor din volumul ***"Fiziologia poeziei. Proză şi versuri, 1957-1983",*** *ediţie îngrijită de Alexandru Condeescu,* într-un gen proxim. Astfel M.Ungheanu[4] consideră că ***"Respirări"****, ediţie apărută sub îngrijirea poetului Gh. Tomozei,* ar putea fi o "addenda la cărţile de poezie", iar E. Simion nu include prozele scurte la eseuri, numindu-le, tot poetic, *"contemplaţii, mici parabole lirice"*[5].

Apreciem ca fiind justificate opiniile criticilor Ion Pop[6] şi Daniel Dimitriu[7], care suţin că prozele incluse în volumul de referinţă, cele din publicistică şi interviuri, dimpreună pledează pentru ***"un univers imaginar de al doilea plan",*** un discurs metaliterar. Nu criteriul formal interesează, ci scopul acestor scrieri, conţinutul lor. Însuşi poetul va oscila între posibile titluri[8].

Despre***"Antimetafizica",*** se poate spune că este o carte de dialoguri[9] între maestru şi discipol, în care biografia Poetului subscrie postulatelor estetice referitoare la *"Naşterea şi devenirea artei poetice".*

3. ***"Fiziologia poeziei",*** volum în proză numit de Nichita Stănescu *"un fenomen pre-poetic",* şi cele **11*"Răzgândiri"***[10] propun cititorului discursul metasemantic.

Textul în proză se intersectează cu textul în versuri - asemenea unor lumi simultane. Însuşi poetul optează pentru un astfel de titlu: ***"Avant-sentimente la o carte de scrieri în proză şi în versuri".***

Mai mult: prozele, chiar şi unele poezii, relevă ritualul scrierii poeziei, de la *"scoaterea cuvântului din zona sonoră"* la *"fixarea lui în cea vizuală"* (funcţia apofantică); ritual al *"fiziologiei poeziei",* în care *"cuvântul văzut este vehicul al unei tensiuni de conştiinţă nenoţională"*[11], înscriindu-se într-un discurs despre "*facerea poeziei"*.

Fenomenul *"pre*-poetic" apare doar în conştiinţa poetului, şi nu a poeziei[12]. Estetica poeziei deja rostuite ca individualitate presupune interferenţa a două domenii: "*fiziologia ideilor"* prin al cărei limbaj filosofic se va interpreta "*fenomenul pre-etic*" şi *"fenomenologia poeziei"* interesată de receptarea operei.[13]

Aşadar *"Fiziologia poeziei"* (ne-) ar propune un dialog despre **metacuvânt**[14]?

"Lăsând cuvintele să circule peste mine,
ca nişte automobile de curse, ca nişte trenuri electrice,
numai s-ajungă mai iute la destinaţie,
numai ca să le-nvăţ cum se transportă lumea,
de la ea însăşi,
la ea însăşi". [15] Sau altceva?

Deocamdată reţine principiul simultaneităţii la care, cu o frecvenţă asiduă, uimitoare, apelează Creatorul. Simultaneitatea înscrie lumea în sincronie într-o dinamică ce refuză percepţia, iar poetul adaugă:*"Faţă de un sistem de referinţă, în mişcare, existândul modifică uluitor, până la* ***simultaneitatea cu sine****, infinitele existentului".* Este varianta nichitiană a existenţialismului: lupta de identitate a "în-sinelui" cu "pentru-sinele". Şi un postulat ontologic.

Destinaţia semnificanţei pare a fi crearea unei alte lumi în care cuvintele ne învrednicesc cu alte trupuri. Cuvintele nu-s vrednice? Sau ele se opun Cuvântului celui dintâi, el tată al realului? Ruperea Cuvântului – semn al tragediei limbajului, alt postulat ontic - în *"vorbirea în limbi",* poliglossia, este expresia verbală a spectrului de semnificaţii ivite între

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

lumină, conform tradiţiei biblice de asociere a cuvântului cu lumina, Logos şi Lux, şi întuneric, circumscriere a sferei (*"Cuvântul e sfera ce se contemplă pe sine")* situate între registrul diurn şi cel nocturn.

Omul este materia pe care cuvintele o-nscriu în/cu sentimente:

"Înhămat sunt
la un car abstract.
Scade trupul meu pe măsură ce
se umflă în mine
măştile râzând şi plângând ale cuvintelor.[16] **–**

"Trupul omului este o mască, cum râsul şi plânsul sunt ***măşti ale cuvântului****",* adaugă poetul.[17] În consecinţă, în ontos, se instituie trăirea, trăindul.

Ontos-ul nostru se manifestă timid prin gestica lansată de cuvânt:

"Născut dintr-un cuvânt îmi duc înţelesul
într-o pustietate divină.."[18]

Toate aceste *"puncte de fugă",* fragile postulate ontice pledează pentru identificarea cuvântului *"cu oriceul şi oricândul",* statuare subliniată de poet printr-o reflecţie semiotică: "*numai în sens şi semnificant, amândouă suprapuse şi simultane şi reprezentând o dimensiune în afara creatului şi a increatului, timpului şi spaţiului, existenţei şi existândului, materiei şi antimateriei şi în genere extrapolateoricărei forme antagonice sau contradictorii."* În consecinţă: prezenţa simultană a două sau a mai multor stări în aceeaşi "stare de limbă", deci simultaneitatea, reflectă dezvoltarea însăşi a limbii, schimbarea sa continuă, dinamica limbii.

4. Dacă poezia este o autoscopie[19], proza, prin investigarea la distanţă a ceea ce poate fiinţa poezia prin cuvânt, ne apare ca o telescopie.

La nivelul receptării poeziei va funcţiona principiul simultaneităţii în numirea "tulburătorului nu-ştiu-ce" trăit la vama dintre **gândirea în imagini şi gândirea în noţiuni - alte lumi simultane:** semnul lingvistic, numind obiectul, devine obiect al poeziei[20] sau "limbajul ca obiect al poeziei".

Poezia e singura realitate: **"Cuvintele fiind umbra structurii materiei***, căutam întruna* **sursa** *ce a iluminat materia ca să lase* ***o umbră*** *atât de majestuoasă,* **atât de semantică***. Tendinţa către această sursă retrage uneori cuvintele prin materie, distrugând materia, către sursa iniţială***. Traversarea cuvintelor prin materie nu mai ţine de cuvânt, ea s-ar putea numi chiar poezia."** [21]

Altfel spus: imaginile se referă la cuvintele care anunţă lucrurile, noţiunile la semnele poetice:

Numai cuvintele au fiinţă,[22]
numai ele există, există fugind
speriate de moarte, de lucruri.

O, lucrurile, deschid un ochi pironitor
şi-l clatină în dreapta, în stânga
după cuvinte.

Cuvintele fug, se fac străvezii,
lucrurile stau, se fac vizibile.
O, lucrurile, exarcerbare a vidului.[23]

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

Ele au doar o fericită, osmotică întâlnire: lucrurile fiind concreteţea materiei, cuvintele le îndăruiesc cu umbra[24]existenţei*:*

”În străfundul fiecărui lucru nu există

până la urmă decât un cuvânt-*(….)*[25] *Cuvântul doar însoţeşte numele adevărat al lucrurilor, cum însoţeşte umbra orice obiect compact. Cugetarea filosofului ar putea ajuta în înţelegerea semnificării: "Umbratilis vita la propriu, spune Andrei Pleşu, aceasta este viaţa poetului […]Cuvintele (i-)au devenit umbre"*[26]*, ecouri, zăpezi, semnificaţii ale trăirii- de senzaţie, de percepţie.*

Lucrurile sunt cele familiare, căci materia, asemenea nouă, este simultană numai cu secunda: "…*lucrurile vin*

tot mai aproape,
şi pieptul mi-l strâng şi mă dor[27]*"*

"O, voi lucruri, Sfinxuri mişcătoare,
Şi tu, iluminare![28]

Dacă materia are timp, cuvântul are eternitate**…"Cuvântul este simultan cu orice, oricând".** Supuşi cuvântului, prin numele dat şi prin potenţialul de numire a lumii cu care suntem înzestraţi, gustăm (simultan!) din veşnicie, şi totuşi pentru un anume timp.

"Umbra vieţii mele sunt cuvintele mele."- este gândirea relaţiei identitare între cuvânt şi poet, efect al ***"personalizării"*** limbajului.

"Eu sunt simultan cu propria mea secundă, cuvintele mele sunt simultane cu orice, oricând. **Singura [mea] proprietate este aceea de a avea spirit.** *A avea materie e risipă."*[29] Spiritul este forţa ordonatoare a cuvintelor*:*

"Materia o mângâi, abia atingând-o
cu şuvoiul străveziu al cuvintelor mele
care o-nfăşoară, şi mult mai rapid
se-ntorc în moarte, ***lăsându-mă-n lume"***[30].

Prin harul de-a inventa cuvinte care să anime lucrurile, care să construiască lumi, omul e un solitar, în ordinea materiei. Este Fiul risipitor de existenţă:

"Şi când sfârşeam cuvintele, inventam altele."

Se demarează astfel un imaginar al "în-scrierii" cuvintelor în lume şi în simultaneitate cu fiinţarea lucrurilor, din pricini de însoţire, cum ar spune Poetul, asemenea unei nuntiri.

5. Omul cunoaşte lumea prin "fanta" limbajului. În consecinţă, cuvântul apare ca sistem de referinţă, atât în poem, cât şi în proză, în "rostirea despre poezie", prin **metacuvânt aflat ca realitate ontologică dispusă în dichotomii - tot lumi simultane.**

În eseurile lui Nichita Stănescu, cuvintele pot fi percepute ca naturi dihotomice, manifestate în simultaneitate: profană/ cosmică, concretă/ abstractă, vorbită/ scrisă, lingvistică/ poetică, pronunţându-se astfel asupra unui **model semiotic,** aşezat **în umbra celui poetic**, ca autentică sursă de iluminare a materiei. *În războiul cuvântului cu cuvânt şi al verbului cu verb,* se ajunge la o împăcare cu sine şi cu făptura lucrului *"ce ia cunoştinţă de existenţă".*

5.1. Modelul poetic este fireasca expresie a triadei Anthropos- Logos- Cosmos, în care Logosul mereu se va impune prin dubla sa natură[31]: de conector şi de realitate în sine.

Limbajul despre lume este vehiculat între actanţii unui **"dia-logos": eu şi tu**, printr-un dinamism al verbelor **sunt/ eşti**, ce-i înscriu pe aceştia ca potenţiale **instanţe** ale discursului. Se face referinţă de fiece dată la acest cuplu: **eu şi tu** deja înscrişi în peisajul textului poetic. Pentru că sunt exprimaţi ca existenţe.

Doar **"Omul-fantă are îndepărtate origini.**

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

El vine din afară(…)
Ia fiinţă venind(…)
Omul-fantă face înconjurul lumii
şi există numai cât să ia cunoştinţă
de existenţă….

Omul-fantă moare
ca să ia cunoştinţă de moarte…"[32]

Este aceasta perspectiva inedită pe care o oferă poetul înspre captarea sensurilor venite dinspre lume, concretizate în lucruri:

"*Niciodată n-am să fiu sacru.* **Mult,**
prea mult am imaginaţia
celorlalte forme concrete… (foamea de concreteţea
lucrurilor
şi de real…)
Iată-mă…

Trăiesc în numele păsărilor,
dar mai ales în numele zborului.
Cred că am aripi, dar ele
nu se văd.. ***Totul pentru zbor.***
Totul,
pentru rezema ceea ce se află
de ceea ce va fi..

Totul pentru a îmbrăţişa,
amănunţit, totul,
pentru a pipăi nenăscutele privelişti,
şi a le zgârâia
până la sânge
cu o prezenţă.[33]

Limbajul ne apropie pe unii de alţii într-o conştiinţă colectivă, manifestată prin ***funcţia textuală***[34] a cuvântului:

"Noi stăteam ca nişte cuvinte
alcătuind *unii lângă alţii*
un înţeles de frază
o vorbire întrupată
a unei mari fiinţe…"[35]

Mai mult decât prin poezie, proza ne angajează în "contemplarea poeziei din afara ei". Neavând dimensiune, cuvintele pot fi oriunde, oricând. Ele sunt înfometate de spaţiu: "Cuvântul are spaţialitate şi relief".[36] Cât despre timp, îl ignoră…, paradoxal, doar o vreme, atât cât vor afla temei în spiritul omului, căci a lor existenţa în asemenea mod le este condiţionată.

Pe când raţiunea poeziei încifrează lumea de cuvinte în simboluri ontologice, între gândirea în noţiuni şi gândirea în imagini îşi face prezenţa ***"tulburătorul nu-ştiu-ce***"[37] care generează **modelul poetic al indicibilului.**

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

5.2. În **modelul semiotic** este prezentă o dualitate relaţională esenţială în fundamentarea semnificanţei, bineînţeles poetice, situaţie exprimată între dichotomia de structură a semnului, modelul binar alcătuit dintr-o formă *minimă, concretă* şi *"un maximum de conţinut",* şi dihotomia intenţională a semnului, perceput ca natură simultană sensibilă şi spirituală. Astfel **la nivelul semnului se înregistrează o expresie** (exprimă ceva**) şi o desemnare** (expresia comunică ceva), dar ceea ce rămâne este semnificarea "existândului", sensul:

"Cade-o frunză, şi-un sentiment se-nfăşoară în jurul ei,
Mult mai rapid căzând spre lume.

Bate-o aripă, şi se-nfăşoară-n jurul ei un sentiment
Mult mai rapid bătând spre lume."[38]

5.2.1. Sau mai limpede se va susţine o disertaţie asupra **naturii lingvistice al cuvântului,** mereu aşezată dihotomic cu celălalt **aspect poetic**, discutat anterior: **"Cuvântul are un înţeles al lui propriu şi acesta este înţelesul (=expresia); cuvântul mai are şi un înţeles al lucrurilor şi acesta este bineînţelesul -(=desemnarea)"** Şi aceste aspecte se referă doar la conţinut[39]. Dar se pledează pentru modelul triadic: cuvântul desemnează un lucru care în gândirea celor doi actanţi ai dialogului pot comunica realităţi diferite, având ca suport "fidel"cuvântului iniţial doar semnul: *"Cuvintele şi lucrurile sunt totuna şi ele nu pot fi dezîmbrăţişate decât prin* ***semnul amândurora****…El este trecerea stândă locului, locul mişcării dinlăuntru. El e singurul care este înafară.* ***El este dezîmbrăţişarea cuvântului de lucrul cuvântat."***[40]

Într-o limbă poeticească Nichita explica prezenţa semnului temporal, pledoarie a naturii poetice*:*

"Ah, cuvintele, tristele,
ele curg în ele însele,
deşi sensul lor e static…
Prima literă a oricărui cuvânt
se află-n trecut,-
ultima literă- de asemeni,
numai trupul cuvântului
e în prezent."[41]

Şi un alt exemplu, din eseul de mai sus*:* **"De la o vreme se face tot mai frig, dar nici albul zăpezilor nu se arată şi nici negrul urmelor labelor de lup tras spre munte."-** în care**" frigul"** refuză asocierea cu semnele iernii, preferând un alt orizont: posibil cel al morţii sau doar al singurătăţii, al izolării. **"Într-adevăr!"**

Designaţia este funcţională prin promovarea la nivelul simbolului a stării de spirit a creatorului de limbaj. În tehnica poetică modernă, ludicul conferă realului noi trupuri, alte măşti, promisiune a relevanţei semnatice a unui "câmp hermeneutic" plurivalent a cuvântului devenit simbol, mult cunosccut nouă, fiindcă simbolul face parte integrantă din subconştientul nostru.

"Materialul lingvistic adeseori este limitativ, constată poetul**.** ***Tot ce a rămas valoros în literatură, din punctul de vedere al limbii folosite, e de natură metalingvistică***."[42]

5.2.2. Prin foamea de real, poetul apelează la **realitatea primordială a cuvântului**, convingându-ne printr-o definire, fie ea şi laconică: "Cuvântul este tatăl realului" sau de tipul celei poetice: "Orice cuvânt e un sfârşit".

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

În poezie, cuvântul se află în stare ingenuă - nu e travestit[43], adaptat prozodiei clasice, ci este cel ce-şi retrăieşte istoria. Ocupându-se "cu cuvântul de-o viaţă" - "Mă ocup de însăşi făptura lui Dumnezeu"[44] – , pe poet îl interesează nu arta cuvântului, ci existenţa lui în **realitatea profană**. Cuvântul se naşte şi are un parcurs identic cu cel al omului:

"Îmi învăţam cuvintele să iubească,
îmi arătam inima
şi nu mă lăsam până când silabele lor
nu începeau să bată.
Le arătam arborii
şi pe cele care nu voiau să foşnească
le spânzuram fără milă, de ramuri.
Până la urmă, cuvintele
Au trebuit să semene cu mine
între cuvânt şi poet
Şi cu lumea".[45]

Interesantă este naşterea din/ cu iubire a cuvântului, încât îşi poartă "trupul străveziu, de bărbăt, de femeie"- principiul Yin - Yang al fiinţei.

Realitatea cosmică înregistrează cuvântul într-un univers văzut din punctul aleph, cosmosaflat sub imperiul dragostei şi al puterii luminii, fără a repudia omul, el însuşi *"un accident al luminii"*. Astfel ***"Cuvântul este o sferă ce se contemplă pe ea însăşi"***[46]**,** e cosmicul raportat necondiţionat la teluric, la om, la contemplaţie.

Cuvintele nu sunt doar manifestări ale fiinţei, "*ele sunt chiar fiinţele[…], au un fel de a trăi al lor, când libere zboară în cer ca păsările, când trăiesc în simbioză cu creierul, cu coardele vocale[…], cu buzele, [locuind] pe globul creierului".*

5.2.3. Dacă realitatea sonoră[47] este percepută ca **natură concretă** a trupului nostru, "corporalitatea" primând în poezia lui Nichita , *"cuvântul, ce e mai abstract din trup, devine cea mai durabilă parte…"* **Cuvântul este promisiunea de a lua în posesie realul,** situaţie în care *"între actul vorbirii şi cel al apucării unui obiect nu e nici o diferenţă."*[48]

Deopotrivă natură concretă şi abstractă, cuvântul este spaţiul genezei, matricea poemului. În acest sens, notăm revelaţia poetică: **"Cuvântul are o dublă funcţionalitate tragică**. *Pe de o parte el are* ***timp****[…], având astfel calitatea infinitului; dar are şi un […]****semnificat atemporal****. O simultaneitate cu orice şi oricând. Deci are ceva din increat, deci are măreţie.* **Ca material, cuvântul translează tragedia dintre creat şi increat, dintre infinit şi măreţie."**

6. Propunându-ne ca sistem de referinţă limbajul, natură metasemantică, am pledat asupra înscrierii prozelor lui Nichita Stănescu într-o semantică universală a cuvântului: *"Translaţia (de sens) se produce prin* ***dubla înfăţişare de Ianus Bifrons***[49]***a cuvântului****, - şi anume aceea de* ***a întruni*** *în sine însuşi măreţia* ***increatului ca sens fără de sens şi*** *calitatea* ***creatului ca pe o calitate fără de calitate."*** (N. Stănescu, *"A patra răzgândire sau despre înţeles")*

Note:

1. Sintagma aparţine criticului Ion Pop. Apare în eseurile publicate în rev. "Tribuna", incluse în volumul "Nichita Stănescu- spaţiul şi măştile poeziei", Ed. Albatros, Buc., 1980

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

2.R.Jakobson, "Qu' est - ce que la poesie?", eseu inclus în vol. "Huit questions de poetique", Ed. du Seuil, Paris, 1977

3. Eseu apărut în Tribuna,nr.35/1979

4. M.Ungheanu, *"Nichita Stănescu, Respirări,"* Luceafărul, XXV, nr.25/1982, p.2

5. E. Simion, *"O muntenie a spiritului"*, "România literară", XV,nr. 20/1982, p.9

6. Ion Pop, *"Dialoguri cu Nichita Stănescu", "Steaua",* XXXVIII, nr.4/1986, p. 35

7. Daniel Dimitriu, *"Nichita Stănescu. Geneza poemului",* Ed. Unv. "Al. I. Cuza", Iaşi, 1997

8. *"Avant-sentimente la un volum de eseuri"; "Avant-sentimente la un volum de scrieri în proză şi versuri"şi "Avant-sentimente la o carte de scrieri în proză şi versuri"*

9. În genul dialogurilor platoniciene, formulă cunoscută şi dun scrierea lui G. Călinescu,*"Universul poeziei"*.

10. *"11 Elegii" / 11 "Răzgândiri" !*

11. Conştiinţa nenoţională constituie obiectul unei *"pre-etici"* aflată în *"fiziologia ideilor"*(FP,12). Postulatul privirii ca vehicul al Sensului a fost deja amintit în pag. 1.

12. "**Odată scrisă, poezia va avea un destin independent de emiţătorul, cât şi de receptorii ei" (FP,12). "Captarea cuvântului scris şi producerea emoţiei estetice în receptori, continuă Nichita, ţine de "fenomenologia poeziei"(FP, 12)**

13. *"Ars poetica",* OC I/145

14. "*Războiul cuvintelor",* eseu ce precedă vol. "*Ordinea cuvintelor*", I/ 82

15. Se pare că poetul avea solide cunoştinţe de estetică, fiind mai cu seamă preocupat de scrierea unui "tratat" de poezie.

16. Imaginea va fi susţinută şi prin exemplificarea cu versuri incluse în volume independente.

17. autoscopie= privirea înspre sine

18. *"Căderea oamenilor pe pământ",* OC I/211

19. "Feţele cuvântului", FP, 331

20. "*Confundare",* OC I/270.

21. "Limbajul ca obiect al poeziei la Nichita Stănescu" este o analiză lingvistico-poetică semnată de Ecaterina Mihăilă, studiu apărut în SCL, XLIII,nr.6/1992/p. 545-557; SCL, XLIV, nr.1/1993/p. 3-13; SCL, XLIV, nr.2/1993/p.89-100, Buc.

22. V. şi "*Împotriva cuvintelor",* OC I/ 325-329)+ *"A inventa o floare"* + *"Cântec de scos apa din urechi"= următoarele pagini!*

23. *"O, lucrurile !",* OC I/ 215

24. În folclor, doar fiinţele au umbră. De-i "coseşti" umbra omului, acela moare.

25. *"Foamea de cuvinte",* OC I/280

26. Andrei Pleşu…

27. "*Vârsta de aur a dragostei",* OC I/ 110

28. "*De-a sufletul",* OC I/117. Este iluminarea totuna cu poezia!?

29. "Războiul cuvintelor", OC I/ 82

30. "Schimbătorul de viteze", OC I/ 150

31. Grupul μ,"Retorica poeziei", p.83

32. "*Omul-fantă*. Se dedică lui Hegel, OC I/ 193-194

33. "*A şaptea elegie*," OC I/ 187-188

34. Funcţia textuală este cea care mediază conştiinţa creatoare de sens.

35. *"Invizibilul soare",* OC II/

36. "Cuvântul- actul vcomunicăr5ii", FP, 330

37. Imaginea poate fi asociată inefabilului manifest(at) în substanţa poetică.

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

38. "Schimbătorul de viteze", OC I/ 150

39. În interpretare hjelmsleviană: expresie şi conţinut, fiecare având substanţă şi formă. Forma expresiei+ forma conţinutului = semnul.

40. "Înserare de seară", FP, 323

41. "Împotriva cuvintelor", OC I/ 326FP, 327-328

42. "*Necesitatea experimentului*", FP, 22

43. Cuvântul "travestit" trimite la metaforă sau alt trop, tehnică refuzată.

44. Interviu semnat de N. Prelipceanu

45. "*Ars poetica"* OC I/145

46. Din eseul "*Necesitatea experimentului*", FP, 20

47. Realitatea sonoră se referă la strigăt, la emisiunea coardelor vocale, la primul sistem de semnalizare.

48. Din "*Jurnal",* fragmente incluse în volumul de referinţă. Din punctul de vedere al **dihotomiei scris/ vorbit**, cuvântul auzit şi cel citit/scris nu sunt totuna: vorba apaţine fiinţei, transferat pe-o pagină de carte, cuvântul este smuls din fiinţă, aproape că se îndepărtează, suferă de "în-străinare" de ea.

49. În mitologia indo-europeană, Ianus este zeul ambivalent cu două feţe spate-spate […]; zeul tranziţiilor şi trecerilor, marcând evoluţia trecutului spre viitor, de la o stare la alta, de la o viziune la alta, de la un univers la altul; este zeul porţilor.. Prezidează începuturile; călăuzeşte orice naştere, a zeilor, a cosmosului, a oamenilor şi-a făptuirilor lor. …Dubla lui faţă arată că supraveghează atât intrările, cât şi ieşirile, că priveşte în interior, cât şi în exterior, de la dreapta la stânga, în faţă şi în

Bibliografie

1. **Nichita Stănescu,** *Respirări,* Ed. Sport-Turism, Buc., 1982

Antimetafizica, Ed. "Cartea Românească", Buc., 1985

Fiziologia poeziei, Ed. "Eminescu", Buc., 1990

Ordinea cuvintelor, Ed. "Cartea Românească", Buc., 1985

Răzgândiri. Eseuri inedite scrise în ultimele 12 zile, între 28 noiembrie- 9 decembrie 1983, publicate în revista Secolul XX, nr. 289-290-291, Buc., 1985

2. Braga, Corin, *Nichita Stănescu. Orizontul imaginar,* Imago, Sibiu, 1993

3. Cugno, Marco, *"Poetica necuvântului",* în Secolul XX, nr. 289-290-291, 1985, p. 198-206

4. Chevalier, Jean, Gheerbrant, Lain, *Dicţionar de simboluri*, Ed. Artemis, Buc., 1995

5.Dimitriu, Daniel, *Nichita Stănescu. Geneza poemului*, Ed. Univ. "Al. I. Cuza, Iaşi, 1997

6. Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală,* Ed. Univers, Buc., 1977

7. Durant, Gilbert, *Figuri mitice şi chipuri ale operei. De la mitocritică la mitanaliză,* Nemira, Buc., 1998

8. Durant, Gilbert, *Aventurile imaginii*, Nemira, Buc., 1999

9. Grupul , *Rhetorique de la poesie. Lecture lineare, lecture tabulaire*, PUF, 1977

10. Mincu, Ştefania, *Nichita Stănescu între posis şi poiein,* Ed. Eminescu, Buc., 1991

11. Mugur, Florin, *"Nu ştiţi cumva unde e Calea Victoriei?"*- interviu, în Argeş, nr.9/1972, p. 3

12. Petrescu, Ioana Em., *"Epica Magna"-o "Iliadă" a fiinţei",* în Tribuna, nr.46/1980, p.3

13. Petrescu, Ioana Em., *"Organul numit poezie",* în Steaua, nr.9, Anul XXXVI, sept.1985, Cluj-Napoca

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)

14. Pop, Ion, "*Nichita Stănescu- jocul poemului*", în Tribuna nr.37, 1979,p.3
15. Pop, Ion *"Nichita Stănescu- spaţiul şi măştile poeziei",* Ed. Albatros, Buc., 1980
16. Pop, Ion*, "O temă cu variaţiuni",* în Tribuna nr.13, 1986, p.3
17. Prelipceanu, Nicolae, "*Nichita Stănescu, peste 10 ani, la ce oră, unde?*", în Tribuna, nr. 13(1371), Anul XXVII, martie 1983, p.3
18. Vlad, Ion, "*Poezia ca eveniment al lecturii",* în Tribuna nr.35/ 1979
19. Vlad, Ion, "*În căutarea semnului",* în Tribuna, nr. 13(1371), Anul XXVII, martie 1983, p. 4

BDD-A2943 © 2002 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:42:07 UTC)